

Complexnummer: 514605

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 21
F 033 421 77 99
E info@cultureelerfgoed.nl

Complexnaam

Fort Nigtevecht e.o.

Aantal complexonderdelen

6

Monumentnummers van complexonderdelen

514606, 514607, 514608, 514609,
514610, 514611

Woonplaats

Abcoude

Gemeente

De Ronde Venen

Provincie

Utrecht

Hoofdadres van hoofdobject

Velterslaan 1, 1391 HV Abcoude

Complexomschrijving

Inleiding complex

Militair verdedigingscomplex, onderdeel uitmakend van de Stelling van Amsterdam, de kringstelling van permanente verdedigingsbouw rond de hoofdstad, die tevens gold als Nationaal Reduit en werd aangelegd tussen 1880 en 1914 door het departement van Oorlog. Rond de verschillende forten bevonden zich de zogenaamde Verboden Kringen, gebieden waarin niet of alleen in hout gebouwd mocht worden en slechts beperkt beplanting was toegestaan. Het complex omvat een fort, liniedijk met nevenbatterijen alsmede batterijen.

In 1889 werd het aardwerk van fort Nigtevecht aangelegd, dat in 1893 verdedigbaar werd gemaakt. Volgens de militaire bevelstructuur behoorde het fort bij Nigtevecht tot de sector Ouderkerk, groep Abcoude, vak Nigtevecht. De bezetting kon uit 279 man bestaan. Het fort diende ter afsluiting en verdediging van de accessen, gevormd door het Merwedekanaal en de Oude Vecht met hun kaden, alsmede ter bescherming van de sluizen tussen deze wateren en de waterinlaat van de Vecht, die ongeveer 500 meter ten zuiden van het fort is gelegen. Ten slotte kon door middel van de noordbatterij groot flankement worden gegeven op de Aertseveldse polder, wanneer de lijn van verdediging achter het Merwedekanaal en smal Weesp was teruggetrokken. In 1959 is het fort bij Koninklijk Besluit buiten gebruik gesteld. De brug is vervangen door een dam. Aan de oostzijde ligt thans het Amsterdam Rijnkanaal op enkele meters afstand van het fort. Aan de westzijde is het landschap, tot aan het Gein, vlak. De liniewal en nevenbatterij zijn gesitueerd tussen de batterij aan het Gein en het Fort Nigtevecht. De wal was een verbindingswal

(gedekte gemeenschapsweg) en tevens inundatiekering. Op de nevenbatterij konden extra stukken geschut worden opgesteld ter ondersteuning van het Fort Nigtevecht.

De batterij aan het Gein is de vroegere post nr. 8 ten oosten van Abcoude, gelegen bij de Oostzijdse watermolen, en deel uitmakend van de linie Abcoude-Nigtevecht, sector Ouderkerk, groep Abcoude, vak Abcoude. Tussen 1805 en 1810 werden gebastioneerde, gesloten en vijfhoekige aardwerken aangelegd. In 1887 zijn ze verklaard tot eerste klas vestingwerken. De batterij bestond uit twee gesloten aardwerken aan weerszijden van het Gein. Er waren geen onderkomens. De batterij had twee geschutsementen in open stelling voor twee kanonnen van 10 cm. brons ten behoeve van groot flankement tot het fort bij Abcoude en het fort aan de Winkel. De batterij is bij Koninklijk Besluit van 28 oktober 1959 opgeheven als vestingwerk. De aardwerken zijn in oude staat teruggebracht.

Omschrijving

Het ten westen van het Amsterdam-Rijnkanaal, aan de Velterslaan en het Gein gelegen MILITAIR COMPLEX omvat de volgende beschermenswaardige complexonderdelen:

1. fort Nigtevecht
2. genieloods
3. fortwachterswoning
4. liniewal met nevenbatterij
5. aardwerk aan Gein Noord
6. aardwerk aan Gein Zuid

Object 5 en 6 vormen samen de batterij aan het Gein.

Waardering complex

Het militaire complex van algemeen belang vanwege de cultuurhistorische waarde vanwege de relatief gaaf bewaarde eenheid van verschillende defensieve objecten, vanwege de plaats in de Stelling van Amsterdam, alsmede als gaaf voorbeeld van een fort met bomvrij gebouw, liniewal met nevenbatterijen en batterij. Tevens van ensemblewaarde binnen de voormalige Verboden Kring, in relatie tot de verbindingswal, nevenbatterijen en batterijen aan het Gein als onderdeel van de Stelling van Amsterdam.

Monumentnummer*: 514606

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 26 februari 2001
Kadaster deel/nr: 11905/38

Monumentnaam**

Fort Nigtevecht

Complexnummer

514605

Complexnaam

Fort Nigtevecht e.o.

Woonplaats*

Abcoude

Gemeente*

De Ronde Venen

Provincie*

Utrecht

Straat*

Velterslaan

Nr*

1

Toev.*

Postcode*

1391 HV

Woonplaats*

Abcoude

Situering

Bij

Locatie

Kadastrale gemeente*

Abcoude

Sectie*

D

Kad. object*

Appartement

Grondperceel

1122

Abcoude

D

1102

Abcoude

D

1104

Abcoude

D

1106

Abcoude

D

1105

Abcoude

D

1119

Abcoude

D

1121

Abcoude

D

1103

Rijksmonumentomschrijving**

Omschrijving

Het ten westen van het Amsterdam-Rijnkanaal gelegen FORT BIJ NIGTEVECHT bestaat uit een omgracht aardwerk uit 1883-1993 met een frontwal aan de oostzijde en betonnen bomvrije gebouwen, daterend uit 1903, opgetrokken uit ongewapend beton met steenslag. De ontsluiting van het fort is aan de westzijde. Het hoofdgebouw heeft een naar het oosten vooruitgeplaatst middendeel, het mitrailleurgebouw, en twee kazematten aan de keelzijde. Aan de frontzijde is aan de noord- en zuidzijde op de frontwal een hefkoepelgebouw gezet, dat los staat van het hoofdgebouw.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Het hoofdgebouw is aan drie zijden aangeaard en voorzien van een bitumen dakbedekking. Aan de oost- of frontzijde is het mitrailleurgebouw als een vooruitgeschoven bouwdeel gezet. In het midden bevindt zich op het dak een uitkijkpost. De westgevel aan de keelzijde is uitgevoerd in beton en bevat een aantal dubbele stalen deuren met getoogde bovenzijde en dezelfde vensters ter weerszijde. Aan de noord- en zuidzijde springt de gevel naar voren ten behoeve van een keelkazemat. Daarnaast is een aflopende vleugelmuur gezet.

De vertrekken in het fort zijn gewelfd en voorzien van groengeschilderde vensters en deuren. Achter de hoofdentree leidt een smal vertrek met deuren aan weerszijde naar een poterne, die de verbinding vormt met het frontgebouw. De doorgang is voorzien van dubbele deuren met een rondboogvormig bovenlicht. In de zijvertrekken van de hoofdingang waren manschappen ondergebracht, alsmede de keuken, kruitkamers en privaten. In het linkerdeel van het gebouw bevinden zich nog een waterpomp en overblijfselen van deze privaten. De linker keelkazemat bevat de opstelplaatsen voor het geschut. Het rechterdeel is deels dichtgezet en ontoegankelijk.

Het noordelijke hefkoepelgebouw is dichtgestort.

Het zuidelijke hefkoepelgebouw toont de staalconstructie en bevat een deel van een gradenboog ten behoeve van het richten van het geschut.

Waardering

Het verdedigingswerk van algemeen belang vanwege cultuurhistorische waarde als gaaf bewaard gebleven fort met betonnen bomvrije gebouwen. Van cultuurhistorische waarde vanwege de plaats in de Stelling van Amsterdam, alsmede van ensemblewaarde in relatie tot de overige complexonderdelen.

Hoofdcategorie

Verdedigingswerken en militaire gebouwen

Subcategorie

Fort, vesting en -onderdelen

Functie

Fort

Monumentnummer*: 514607

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 26 februari 2001
Kadaster deel/nr: 11905/38

Monumentnaam**

Fort Nigtevecht

Complexnummer

514605

Complexnaam

Fort Nigtevecht e.o.

Woonplaats*

Abcoude

Gemeente*

De Ronde Venen

Provincie*

Utrecht

Straat*

Velterslaan

Nr*

1

Toev.*

Postcode*

1391 HV

Woonplaats*

Abcoude

Situering

Locatie

Kadastrale gemeente*

Abcoude

Sectie*

G

Kad. object*

Appartement

Grondperceel

554

Rijksmonumentomschrijving**

Omschrijving

De bij fort Nigtevecht behorende FORTWACHERSWONING is opgetrokken op een nagenoeg rechthoekige plattegrond en telt één bouwlaag onder haaks op elkaar staande zadeldaken, gedekt met gesmoorde kruispannen. De in rode baksteen opgetrokken woning heeft een afgeschuinde bakstenen plint en is voorzien van schuifvensters met vaste delen voorzien van roeden. De witgeschilderde daklijst is bewerkt met siermotieven, de goot rust op klossen. Het linker bouwdeel heeft de nok haaks, het rechter bouwdeel evenwijdig aan het fort.

De voorgevel of oostgevel heeft links twee vensters in de eerste bouwlaag en een kepervenster in de top. Rechts is in het iets terugliggende geveldeel een venster met bovenlicht en een deur gezet.

De linkerzijgevel is blind.

De rechterzijgevel heeft in de eerste bouwlaag een schuifvenster en in de top een kepervenster.

Tegen de achtergevel zijn een tweetal aanbouwen onder lessenaardak gezet, die een deur en vensters bevatten. Het rechter geveldeel heeft in de top een kepervenster.

Waardering

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Van algemeen belang vanwege de architectuurhistorische waarde als gaaf voorbeeld van een fortwachterswoning alsmede van ensemblewaarde in relatie tot de overige complexonderdelen.

Hoofdcategorie

Verdedigingswerken en militaire gebouwen

Subcategorie

Militair wachtgebouw

Functie

Wachtgebouw

Monumentnummer*: 514608

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 26 februari 2001
Kadaster deel/nr: 11905/38

Monumentnaam**

Fort Nigtevecht

Complexnummer

514605

Complexnaam

Fort Nigtevecht e.o.

Woonplaats*

Abcoude

Gemeente*

De Ronde Venen

Provincie*

Utrecht

Straat*

Velterslaan

Nr*

1

Toev.*

Postcode*

1391 HV

Woonplaats*

Abcoude

Situering

Bij

Locatie

Kadastrale gemeente*

Abcoude

Sectie*

G

Kad. object*

Appartement

Grondperceel

554

Rijksmonumentomschrijving**

Omschrijving

De evenwijdig ten oosten van het fort gelegen GENIELOODS telt één bouwlaag onder een zadeldak, gedekt met gesmoorde pannen. De later witgeschilderde loods is opgetrokken uit houten rabatdelen. De kozijnen en deuren zijn groengeschilderd.

De oostgevel heeft een aantal dubbele schuiframen, voorzien van een zesruits roedenverdeling.

De zuidgevel heeft een dubbele deur in de eerste bouwlaag en een dubbel luik met hijsbalk in de top. De westgevel bevat een aantal vensters, identiek aan die in de oostgevel.

De noordgevel is identiek aan de zuidgevel.

Waardering

Van algemeen belang vanwege de cultuurhistorische waarde als gaaf bewaard voorbeeld van een houten genieloods alsmede van ensemblewaarde vanwege de relatie met de overige complexonderdelen.

Hoofdcategorie

Verdedigingswerken en militaire gebouwen

Subcategorie

Militaire opslagplaats

Functie

Affuitloods

Monumentnummer*: 514609

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 26 februari 2001
Kadaster deel/nr: 11905/38

<i>Complexnummer</i>	<i>Complexnaam</i>
514605	Fort Nigtevecht e.o.

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>
Abcoude	De Ronde Venen	Utrecht

<i>Locatiennaam</i>	<i>Locatieomschrijving</i>
Abcoude	Veltersl. fort e/h Gein

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kad. object*</i>	<i>Appartement</i>	<i>Grondperceel</i>
Abcoude	G			566
Abcoude	G			562

*Rijksmonumentomschrijving***

Omschrijving

De LINIEWAL met nevenbatterij uit 1895 is een smal, meer dan een kilometer lang aardwerk, dat 1,8 meter boven het omringende maaiveld uitsteekt. De wal is gelegen tussen de batterij aan het Gein en de keel van het Fort Nigtevecht en wordt halverwege doorsneden door de Velterslaan (de toegangsweg tot het fort). Deze laan scheidt ook de twee polders: de polder Baambrugge-Oostzijds en de Aetsveldsepolder. De liniewal bestaat uit een grenssloot, berm, dijklichaam met vlakke kruin en aan de frontzijde een flauwer talud dan aan de keel, en een grenssloot. Langs de zuidzijde staan knotwilgen. De wal is begroeid met gras.

De nevenbatterij van omstreeks 1903 is gelegen in het tweede deel van liniewal tussen de kruising met de Velterslaan en het Fort Nigtevecht. Het omvat een viertal plaatsen voor het opstellen van geschut, die aangeaard zijn en bestaan uit steenslag beton.

Op de zuidwestelijke terreinpunt bevindt zich een grenspaal (no. 17). Achter de wal bevinden zich een aantal opstelplaatsen uit 1926 voor kanonnen, onderdeel uitmakend van de luchtverdedigingskring rond Amsterdam.

Rond de liniewal is het landschap vlak en niet voorzien van bebouwing.

Waardering

De liniewal met batterij is van algemeen belang vanwege de cultuurhistorische waarde als voorbeeld van een

---

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

verbindings- en inundatiewal, waarin een batterij is opgenomen. Tevens is het van algemene cultuurhistorische waarde als onderdeel van de ontwikkeling van de krijgskunde in de negentiende en vroege twintigste eeuw. Het is van ensemblewaarde als onderdeel van de Stelling van Amsterdam in relatie tot fort Nigtevecht.

<i>Hoofdcategorie</i>	<i>Subcategorie</i>	<i>Functie</i>
Verdedigingswerken en militaire gebouwen	Open verdedigingswerk	Gemeenschapslinie
Verdedigingswerken en militaire gebouwen	Fort, vesting en -onderdelen	Gedekte gemeenschapsweg
Verdedigingswerken en militaire gebouwen	Omwalling	Batterij
Verdedigingswerken en militaire gebouwen	Fort, vesting en -onderdelen	Geschutopstelling

Monumentnummer*: 514610

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 26 februari 2001
Kadaster deel/nr: 11905/38

Monumentnaam**

Batterij aan het Gein

Complexnummer

514605

Complexnaam

Fort Nigtevecht e.o.

Woonplaats*

Abcoude

Gemeente*

De Ronde Venen

Provincie*

Utrecht

Locatiennaam

Abcoude

Locatieomschrijving

aan het Gein in weiland

Kadastrale gemeente*

Abcoude

Sectie*

A

Kad. object*

Appartement

Grondperceel

1964

Rijksmonumentomschrijving**

Omschrijving

Het gesloten AARDWERK aan Gein Noord bestaat uit een toegangsdijkje vanaf de weg naar een vijfzijdig werk zonder opgaande begroeiing.

Waardering

Het object is van algemeen belang vanwege de architectuurhistorische waarde als voorbeeld van een gesloten aardwerk, oorspronkelijk voorzien van geschutsemplacementen, alsmede vanwege de gave hoofdvorm. Tevens is het van ensemblewaarde in relatie met de overige complexonderdelen.

Hoofdcategorie

Verdedigingswerken en militaire gebouwen

Subcategorie

Omwalling

Functie

Batterij

Monumentnummer*: 514611

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 26 februari 2001
Kadaster deel/nr: 11905/38

Monumentnaam**

Batterij aan het Gein

Complexnummer

514605

Complexnaam

Fort Nigtevecht e.o.

Woonplaats*

Abcoude

Gemeente*

De Ronde Venen

Provincie*

Utrecht

Locatiennaam

Abcoude

Locatieomschrijving

aan het Gein in weiland

Kadastrale gemeente*

Baambrugge

Sectie*

A

Kad. object*

Appartement

Grondperceel

217

Rijksmonumentomschrijving**

Omschrijving

Het gesloten AARDWERK aan Gein zuid bestaat uit een toegangsdijkje vanaf de weg naar een vijfzijdig werk zonder opgaande begroeiing.

Waardering

Het object is van architectuurhistorische waarde als voorbeeld van een gesloten aardwerk, oorspronkelijk voorzien van geschutsemplacementen, alsmede vanwege de gave hoofdvorm. Tevens is het van ensemblewaarde in relatie met de overige complexonderdelen.

Hoofdcategorie

Verdedigingswerken en militaire gebouwen

Subcategorie

Omwalling

Functie

Batterij